

cve

Center mot
våldsbejakande
extremism

Att förebygga radikalisering och våldsbejakande extremism genom sexualundervisningen

Lenita Törning, fil.dr. utredare

- **Återkoppling till våldsbejakande extremism och genus**
 - Varför är det viktigt?
 - Personligt och politiskt
 - Sexualundervisningens roll
- **Stöd från CVE**
 - Mobilt stödteam
 - Metodstöd
- **Hur kan CVE:s metodstöd användas i sexualundervisningen?**

Återkoppling: Genus och våldsbejakande extremism

- **Genus och sexualitet centrala för att förstå våldsbejakande extremism**
 - Maskulina och feminina "ideal"
 - Väsentlig för ideologi och världsbild
 - Våld för att (åter)upprätta idealsamhällen och könsroller
- **Våldsbejakande extremism inte separerat från samhället**
 - Vad är våldsbejakande och vad är det inte?
 - Attityder i samhället ger spelrum
 - Extremistiska narrativ sprids även utanför våldsbejakande miljöer

Vad är personligt och vad är politiskt?

- **Diffus gräns mellan det personliga och det politiska**
 - Personligt och politiskt flätas samman i "missnöjesdåd" (grievance-fuelled violence)
 - Generalisera känsla av egen utsatthet
 - Tydligt för många ensamagerande gärningspersoner
- **Risk- och skyddsfaktorer är grundläggande**
 - Viktigt att förstå individen som en del av ett socialt sammanhang
 - Risk- och skyddsfaktorer samspelar
 - Ingen checklista!

- Motverka snäva könsnormer
 - Inte minst mansnormer
- Främja positiv syn på sex och relationer
- Stärkt självkänsla
 - Socialt
 - Kroppsligt
 - Sexuellt
- Skaffa kunskap om rasistiska föreställningar kring sexualitet
- Motverka HBTQI+-fobi

Allt detta förebygger VBE

Vilket stöd finns att få från CVE?

- **Mobilt stödteam med rådgivare**
 - Stödtelefon: **08-527 44 290**, öppet helgfria vardagar 9-15
 - Stöd till skolpersonal vid oro för våldsbejakande extremism och skolattacker
 - Rådgivning vid hantering och samverkan
- **Metodstöd för att hantera oro för vbe**
 - Samtalsstöd och kunskapsöversikt
 - Stärka skolans förebyggande och främjande arbete

- **Kunskapsöversikt**

- Våldsbejakande extremism
- Skolattacker
- Risk- och skyddsfaktorer

- **Samtalsstöd**

- Samtal med eleven
- Samtal med personer runt eleven
- Kollegiala samtal och samverkan
- Orosanmälan
- Polisanmälan

cve
Center mot
våldsbejakande
extremism

**Metodstöd för att stärka skolans förebyggande
arbete mot våldsbejakande extremism
och skolattacker**

Kunskapsöversikt och samtalsstöd

- **Metodstödet i sexualundervisningen?**

- Frågor för att prata om "svåra" ämnen
- Kunskapshöjande insatser
- Ämnesöverskridande samverkan
- Fånga upp oro för en elev

- **Metodstödet är flexibelt**

- Anpassa efter sammanhanget
- Från individ till klass och arbetslag
- Rekommendationer, tips och råd
- Agera på er oro!

Oro för våldsfascination och skolattacker

Den här delen berör våldsfascination och skolattacker. Ibland kan elever säga och uttrycka fascination för våld och önskan att utöva våld mot sig själv eller andra. Dessa är viktiga att utforska. När det kommer till skolattacker finns det elever som uttrycker beundran för tidigare skolattacker och gärningspersoner, och säger att de skulle vilja genomföra någonting liknande. Erfarenhet av våld kan vara en riskfaktor för våldsbejakande extremism och skolattacker. Det kan också ge en inblick i om eleven är en del av kriminella miljöer eller utsatt för kriminalitet. Det händer att elever uttrycker våldsfascination för att dra uppmärksamhet till sig för att de mår dåligt eller av andra skäl, men det kan också handla om planer som kräver snabba åtgärder. Det kan kräva en orosanmälan till socialtjänsten, polis-anmälan eller att kontakta psykiatri.

Förslag på frågor att ställa:

- Vad är våld för dig?⁶⁵
- När tycker du det är okej att använda våld? Varför tycker du det är okej?
- Finns det några som det inte är okej att använda våld mot? Varför?
- Vet du varför det inte är okej att använda våld mot andra?
- Vad tror du skulle hända om någon använde våld på sättet som du säger?
- Hur skulle du känna om någon använde våld på det sättet?
- Skulle du kunna använda våld mot andra? Varför?
- Varför tror du att våld skulle lösa problemen på det sättet som du säger?
- Finns det en risk att det skulle göra saken värre? Varför, varför inte?
- Du säger att du vill genomföra en skolattack. Varför vill du göra det?
- Du säger att du beundrar NN för att hen genomfört en skolattack. Varför gör du det?
- Vad är det du beundrar hos den här personen?
- Förstår du att vi blir oroliga när du säger det?
- Har du utsatts för våld av någon? Var? Av vem?

Oro för internetvanor

Den här delen fokuserar på oro för internetvanor eller vad eleven gör på internet. Många unga lever sina liv på internet, men vuxenvärlden vet inte alltid vad de unga möter där eller vad den digitala miljön betyder för dem. Det är ofta på internet som unga kommer i kontakt med våldsbejakande extremism och skolattacker. Ibland är det för att de själva söker upp det, men ibland kan de komma i kontakt med det av en slump.

Om det finns en oro för vad eleven gör och skriver på internet är det bra att prata om det. Efter nästa stycke ger vi förslag på frågor som ni kan ställa för att börja ett samtal. De är allmänna och handlar om en elevs internetvanor i största allmänhet. Frågorna kan med fördel kombineras med frågor från kategorierna som presenterats ovan för att göra frågorna mer specifika. De kan också användas i samtal med andra elever för att få en bättre kunskap om vad unga gör på internet.

De sista frågorna i den här punktlistan berör om eleven har blivit kränkt på internet. De frågorna kan vara viktiga att utforska för att få en förståelse om eleven utsätts för kränkningar på internet och om dessa kränkningar också förekommer i skolan.

Förslag på frågor att ställa:

- Är du aktiv på internet? Vad gillar du att göra?
- Spenderar du mycket tid på internet?
- Spelar du några spel på internet? Vilka?
- Vilka är dina favoritforum att vara i? Varför?
- Finns det några andra sociala plattformar eller sociala medier som du använder?
- Vad tycker du bäst om med internet? Finns det något du inte tycker om?
- Har du några vänner på internet? Vad brukar ni göra?
- Vet dina föräldrar vad du skriver på internet? Vad säger de om det?
- Finns det någon som varit dum mot dig på internet? Hur?

Samtal med personer runt eleven

Det kan hända att andra personer runt eleven kommer fram till er med oro. Det kan vara vänner eller klasskamrater som har sett saker som oroar dem. Det kan också vara vårdnadshavare, anhöriga eller andra vuxna utanför skolan som uttrycker oro för eleven. Att våga komma och prata om oro kräver tillit och förtroende. De här samtalen kan upplevas som utmanande och vara präglade av rädsla för att skvallra, oro för att oron inte stämmer och skam. Samtidigt är samtalen viktiga för att förstå elevens situation bättre och kunna hjälpa hen till rätta.

Samtal med oroliga vänner eller klasskamrater

Forskning har visat hur viktiga vänner och klasskamrater kan vara för att förhindra en radikaliseringsprocess eller en skolattack. De kan stå eleven nära och ha kännedom om vad som händer på rasten, i sociala medier och på andra ställen där vuxna inte är närvarande. Samtidigt kan det finnas en rädsla bland unga att bli sedda som någon som skvallrar och en oro för hur informationen ska tas emot av vuxna.⁶⁶ Det kan leda till att de väljer att inte berätta för någon vuxen på skolan om sin oro och att viktig information kan falla mellan stolarna.

För att skapa förutsättningar för att unga ska våga komma fram och berätta om sin oro krävs ett tillitsbyggande arbete på skolan. Goda relationer mellan skolpersonal och elever leder inte bara till bättre kommunikation, utan också till en bättre studiemiljö och inlärning. Skolverket har tagit fram ett stödmaterial för att skapa det och ger några exempel på insatser:

- Gör eleverna delaktiga i skolans verksamhet.
- Visa att ni ser eleverna.
- Ta er tid att lyssna, fråga om elevernas intressen och mående.
- Hjälptill att lösa och reda ut konflikter om sådana uppstår.⁶⁷

De här punkterna är viktiga för att skapa ett klimat där unga känner att de vågar komma fram och berätta om sin oro. Genom att visa att ni bryr er och finns där ökar sannolikheten att de vänder sig till er, både med sin oro och andra saker som kan vara bra för er att veta. Det är också bra att ta med de här perspektiven i det trygghetsskapande arbetet och förebyggandet av kränkande behandlingar. Om elever inte vågar komma och prata om sin oro för att de är rädda för att bli sedda som någon som skvallrar, kan det indikera att det finns en social kultur på skolan som är problematisk. Visa eleverna att det är att bry sig när man

går till en vuxen med oro om en klasskamrat eller vän, och att ni på skolan stöttar om någonting skulle hända. Ett tydligt och tryggt vuxenansvar kan leda till att fler känner sig trygga i att prata om saker som bekymrar dem.

Om elever kommer fram till er för att prata om sin vän eller klasskamrat ska ni utgå från de rutiner ni redan har. Viktigt att betona är samtalen ska ske på elevernas initiativ och med omsorg om den berörda elevens integritet. Skolpersonal ska inte initiera samtal med klasskamrater eller vänner utifrån oro för en elev. Här följer exempel på frågor som kan ställas, men det kan också finnas andra frågor som kan vara lika viktiga.

Förslag på frågor att ställa:

- Varför är du orolig?
- Hur länge har du varit orolig?
- Finns det du är orolig för på skolan?
- Finns det på internet? Sociala medier?
- Vet dina föräldrar om det?
- Har du pratat med någon annan?
- Har du pratat med eleven om din oro? Om ja, hur reagerade hen?

Dessa samtal kan vara känsliga och en del unga kan känna sig sårbara och osäkra vad som händer efteråt. Berätta för den unge att ni vuxna på skolan kommer ta över frågan. Det kan också vara bra att ha ett uppföljande samtal för att säkerställa att den unga mår bra och höra om någonting mer inträffat.

Stöd för vänner och anhöriga

- Rädda Barnen har en orostelefon och [stödmaterial](#) för barn, unga och vuxna som känner oro för att de själva eller någon i deras närhet håller på att radikaliserar. De som ringer in kan vara anonyma om de vill det.
- [Extremkoll.se](#) är en digital plattform för unga mot våldsbejakande extremism (drivs av [Flamman Socialt förebyggande centrum](#) och [Agera Värmland](#)) och har även stöd till [skolpersonal](#).
- [Exit](#) på Fryshuset ger kostnadsfritt stöd till anhöriga till personer där det finns oro för radikalisering och våldsbejakande extremism. De som kontaktar dem kan vara anonym om de vill det. Exit hjälper också personer som vill lämna våldsbejakande extremism.
- [Agera Värmland](#) ger kostnadsfritt stöd till anhöriga till personer som håller på att radikaliserar eller är radikaliserade. De hjälper också individer som vill lämna våldsbejakande extremism.

Andra myndigheters stöd

- Skolverket har tagit fram [stödmaterial](#) om hur ni på skolan kan arbeta mot kränkande behandling. Prata med eleverna om skillnaden mellan skvaller och att bry sig.
- Skolverket har också [stödmaterial](#) om ansvar och regelverk som gäller trygghet och disciplinära åtgärder på skolan, inklusive vad som gäller vid avstängning av en elev.
- Skolverket har tagit fram [stödmaterial](#) om samverkan mellan skola och vårdnadshavare.
- Specialpedagogiska Skolmyndigheten (SPSM) har tagit fram ett [stöd](#) om att ha dialog med nyanlända vårdnadshavare.

- **Sexualitet och könsroller är viktiga för att förstå våldsbejakande extremism**
 - Ideologisk betydelse
 - Betydelse för vilken typ av samhälle de föreställer sig
 - Destruktiva könsnormer kan vara riskfaktorer
- **Det finns stöd att få i undervisning och förebyggande arbete**
 - CVE har ett mobilt stödteam och metodstöd
 - Metodstödet kan användas i undervisning
- **Kontakta CVE om ni vill ha stöd och rådgivning**
 - www.cve.se
 - info@cve.se
 - 08-527 44 290 (9-15, helgfria vardagar)

cve

Center mot
våldsbejakande
extremism

Prenumerera på vårt nyhetsbrev

Skanna QR-koden

(cve.se/omcve/prenumerera)

